

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Кафедра екології

Дипломна робота
бакалавра

з теми: **«ОЦІНКА ЛІСОРЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ»**

Виконала: студентка 4 курсу Еcoll-B13 групи,
напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона
навколишнього середовища та збалансоване
природокористування »
Козак Олеся Олегівна

(підпис)

Керівник: Любинський О.І., доктор
сільськогосподарських наук, професор

Рецензент: кандидат біологічних наук, доцент
Федорчук І. В.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЛІСІВ ТА ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ.....	5
1.1. Ліс – складова частина біосфери.....	5
1.2. Лісові ресурси та структура лісової екосистеми.....	9
1.3. Ліс як ресурс	13
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІСОРЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	16
2.1. Класифікація рубок та методи оцінки лісових ресурсів	16
2.2. Поняття розрахункової лісосіки та способи її визначення	24
2.3. Програми ведення моніторингу лісів	28
2.4. Охорона праці та техніка безпеки	31
РОЗДІЛ 3 РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНКИ ПОТЕНЦІАЛУ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	36
3.1. Лісоресурсний потенціал Хмельницької області	36
3.2. Поновлення лісових насаджень Хмельницької області.....	44
ВИСНОВКИ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	48

ВСТУП

Для забезпечення життя на нашій планеті визначальна роль належить лісам. На жаль, людство тільки тепер починає розуміти їхню важливість для свого подальшого існування, хоча ще в минулому столітті академік К. А. Тімірязєв писав: «Якщо припиниться робота зеленого листка, будь-якому органічному життю на Землі кінець». І відомому вченому немає чим заперечити, бо ж ліси відтворюють живу матерію, виконують водоохоронну та водорегулюючу функції, захищають ґрунти від ерозії, забезпечують оптимальний біологічний режим території і газовий склад атмосфери тощо.

В умовах лісокористування найважливішими проблемами охорони природи вважають не лише збереження існуючих лісів і раціональне їх використання, але й збільшення лісистості, створення захисних насаджень, підвищення продуктивності і біологічної стійкості лісів, посилення їхньої водоохоронної та гідрологічної ролі, поліпшення породного складу лісів. Лісоресурсний потенціал Хмельниччини залежить від ряду лісотаксаційних показників, серед яких важлива роль відводиться наступним: запас деревини, приріст лісів в м³ в розрахунку на 1 га лісових земель та на душу населення, обсяг річного лісокористування в м³ в розрахунку на одну особу та інші похідні від цих показників.

Особливого значення сказане набуває з огляду на те, що сьогодні вже більше половини лісів Хмельниччини є рукотворними. Висвітлення питань раціонального лісокористування, охорони та захисту лісів, поліпшення якості довкілля, збереженню природи та оцінки лісового потенціалу є надзвичайно актуальними.

Мета роботи: оцінка економіко-екологічних аспектів раціонального використання і відновлення лісових ресурсів та лісоресурсного потенціалу Хмельницької області.

Виходячи з мети дослідження були поставлені **такі завдання:**

1. Розкрити проблеми лісоресурсного потенціалу Хмельницької області.

2. Проаналізувати стан та використання лісових ресурсів Хмельницької області.

3. Дати оцінку лісоресурсному потенціалу Хмельницької області.

Об'єкт дослідження: лісові ресурси та ліси Хмельницької області.

Предмет дослідження: проблеми та перспективи вдосконалення лісоресурсного потенціалу на прикладі Хмельницької області.

Методи дослідження: бакалаврська робота ґрунтується на використанні загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Використовується метод порівняння, системного підходу й аналізу.

Практичне значення: полягає в можливості використання даної роботи студентами напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» при підготовці до занять з дисципліни «Флора та фауна України», та «Заповідна справа».

Структура дипломної роботи: дипломна робота включає в себе вступ, 3 розділи, висновки, список використаних джерел. Обсяг дипломної роботи 51 сторінок.

ВИСНОВКИ

1. Інтенсивне вирубування лісів Хмельниччини призвело не лише до зменшення лісистості, але й до порушення їх вікового і структурного стану, збільшення штучних та молодих лісів, збіднення їх флористичного багатства. Так, по області штучні ліси займають 66% всієї площі, молодняки до 40 років – 48,8%, а спілі насадження всього – 6,1%. Основну частку спілих насаджень привносять малоцінні породи граба, насадження якого займають 41,5% від спілих насаджень. Тому, необхідна реконструкція таких деревостанів, заміна їх на цінні породи місцевого походження.

2. Відповідно сучасній ситуації на Хмельниччині потрібно сформувати механізм відтворення лісових ресурсів, розробити алгоритми відшкодування завданої лісовим масивам шкоди в результаті господарської діяльності суспільства. Одночасно необхідні розробка та прийняття вищими органами управління цілої низки законів, що мають регламентувати процеси відтворення лісових ресурсів, заохочувати господарські структури різних форм власності й управління не тільки до раціонального використання ресурсного потенціалу лісового фонду, але й до його збагачення і збереження для наступних поколінь

3. Ліси на території Хмельницької області мають велике народногосподарське значення. Зараз ліси і чагарники займають 12, 8% від усією площі території, або 245,1 тис. га. Вони розміщуються по території області нерівномірно. Загалом територія області відноситься до лісодефіцитних, особливо її південно-східна частина. Найбільше лісів у північній частині області. Тут лісові насадження займають близько 25-30% території (Славутський і Шепетівський райони). В Ізяславському і Полонському районах ліси займають 15-20% територій. У південній частині області ліси займають 13% території.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Анучин Н. П. Теоретические основы организации лесного хозяйства / Н. П. Анучин – 1983, № 3. – 135-140 с.
2. Шеляг-Сосонко Ю. Р. Ліси України. Сучасний стан, збереження, використання / Ю. Р. Шеляг-Сосонко, С. М. Стойко, Л. П. Вакаренко – К.: Наук. еколог. центр, 1996. – 32 с.
3. Генсирук С. А. Леса Украины / С. А. Генсирук – М.: Лесн. пром-сть, 1975. – 362 с.
4. Коваль Я. В. Совершенствование лесопользования и лесовосстановления / Я. В. Коваль – К.: Наук. думка, 1987. – 522 с.
5. Генсірук О. С. Лісові ресурси України, їх використання та охорона / О. С. Генсірук, К. М. Бондар – К.:Либідь, 2008. – С. 345-380
6. Бабіч Л. Н. Лісівництво / Л. Н. Бабіч, Н. Р. Кирич, П. А. Сидеренко – К.: Арістей, 2008. – С. 202-354
8. Свиридов В. Н. Экология. Природопользование. Окружающая среда: проблемы, перспективы / В. Н. Свиридов – Москва, 1993. – 54 с.
9. Злобін Ю. А. Основи екології / Ю. А. Злобін– Київ, 1998. – 135 с.
10. Анучин Н. П. Теоретические основы лесного хозяйства / Н. П. Анучин, О. Р. Федьков – М.: Наука, 1976. – 264 с.
11. Коржунова Н. Л. Курортно-рекреаційне господарство Причорномор'я. "Економіка України" / Н. Л. Коржунова – Київ, 1999. – 125 с.
12. Живицький О. С. Проблеми і перспективи створення курортно-рекреаційних ВЕЗ в українському Причорномор'ї / О. С Живицький, М. Р. Тараканов – Чернігів, 1997. – 450 с.
- 13.Калитюк С. В. Управління санаторно-курортними підприємствами: нові реалії / С. В. Калитюк, Л. В. Ніколаєв. – Львів, 2003. – 300 с.
14. Каганяк Ю. Й. Тенденції динаміки лісових ресурсів та контроль лісокористування / Ю. Й. Каганяк – К.:Науковий вісник, 2004. – 208-212 с.

15. Павліщук О. П. Стан відтворення і використання лісових ресурсів України в контексті сталого розвитку лісового господарства / О. П. Павліщук – Київ, 2012. – 220 с.
16. Горбань І. М. Лісові об'єкти екологічного туризму, що залежать від порушень лісокористування / І. М. Горбань, О. І. Горбань – Київ, 2010. – 132-135 с.
17. Шлійко А. В. Перспективи використання інформаційних технологій у лісових і лісоаграрних екосистемах / А. В. Шлійко - Львів, 2010, - 301-305 с.
18. Н. М. Горшенин, А. И. Швиденко – Львів, 2001 – С. 123-129.
19. Пилипенко А. И. Лесоводственные особенности и мелиоративное влияние полезацильных лесных полос в условиях черноземной Степи Украины / А. И. Пилипенко – К.: Изд. УСХА, 1992. – 75 с.
20. Пилипенко О. І. Інструктивні вимоги з лісомеліоративного впорядкування захисних лісових насаджень / О. І. Пилипенко, В. М. Малюга, В. Ю. Юхновський – К.: Держкомлісгосп, 2004. – 77 с.
21. Пилипенко О. І. Лісові меліорації / О. І. Пилипенко, В. Ю. Юхновський — К.: Аграрна освіта, 2010. — 282 с.
22. Молчанов О. А. Влияние леса на окружающую среду / В. Р. Мелехов, Н. П. Воробьев, В. Г. Нестеров – М.: Наука, 2004. – С. 56-79
23. Рахманов В. В. Лесоведение / В. В. Рахманов, И. С. Русанов, М. И. Пронин – Л.: Либідь 1975. – 150 с.
24. Горфіняк І. М. Лісові ресурси використовувати комплексно / І. М. Горфіняк, О. Т. Романов, Н. І. Сергій – К.: Техніка, 2001. – С. 2-5
25. Гордієнко М. І. Лісівничі властивості деревних рослин / М. І. Гордієнко, Н. М. Гордієнко – К.: Вістка, 2005. – 816 с.
26. Єлін Є. Я. Рослини наших лісів / Є. Я. Єлін – К. Радянська школа, 1983. – 239 с.
27. Злобін Ю. А. Загальна екологія / Ю. А. Злобін, Н. В. Кочубей – Суми, 2003. – 416 с.

28. Поварніцин В. О. Ліси українського Полісся / В. О. Поварніцин – Львів: Вид-во АН УРСР, 1959. – 207 с.
29. Пороша С. І. Природне лісовідновлення / С. І. Пороша В. П. Пастернак – Харків: Вид-во Харк. держ. аграр. ун-ту, 1997. – 24 с.
30. Дмитрук Л. Р. Рослинність УРСР – ліси / Л. Р. Дмитрук, О. В. Соколов – К.: Наук. думка, 1971. – 460 с.
31. Свириденко В. Є. Лісівництво / В. Є. Свириденко, А. Й. Швиденко – К.: Сільгоспосвіта, 1995. – 364 с.
32. Сукачев В. Н. Основы лесной биogeоценологии / В. Н. Сукачев, Н. В. Діліс – М.: Наука, 1964. – 374 с.
33. Казанская О. Р. Рекреационные леса (состояние, охрана, перспективы) / О. Р. Казанская, Н. М. Журавков, Л. А. Маргус – Москва, 2007. – 345 с.
34. Жученко В. О. Стратегічні проблеми розвитку рекреаційно-туристичного комплексу України / Р. Н. Іванух, В. О. Жученко – 1997, № 1. – 120 с.
35. Шеляг-Сосонко Ю. Р. Ліси України: біорізноманітність та збереження / Ю. Р. Шеляг-Сосонко – Київ, 2001. – 170 с.
36. Міхнович В. В. Лісоохоронні насадження / В. В. Міхнович, А. О. Пастернак, Н. Р. Ананьєв, Р. В. Ландін – К.: Урожай, 2009. – 144 с.
37. Сенякевич І. К. Економіка галузей лісового комплексу / І. К. Сенякевич – Київ: Знання, 1992. – 225 с.
38. Маценко Г. К. Все про ліс - дерева України / Г. К. Маценко – К.: Магістраль, 1997. – 43 с.
39. Рушак М. А. Ліси України: управління, експлуатація, відтворення / М. А. Рушак – Л.: Вісник, 1995. – 325 с.
40. Медведев Ю. К. Проблеми розвитку лісопромислового комплексу: пріорітети, структура, ефективність / Ю. К. Медведев, Я. Н. Дяченко – М.: Стройиздат, 1999. – 450 с.
41. Голуб О. О. Реструктурувати лісовий фонд України / О. О. Голуб – К.: Либідь, 1998. – 165 с.

42. Бобко А. А. За деревиною лісу не бачать / А. А. Бобко – Ч.: Віче, 1999. – 236 с.
43. Тупыця Ю. Ю. Эколого-экономическая эффективность природопользования / Ю. Ю. Тупыця – М.: Наука, 2007. – 164 с.
44. Атрохин В. Г. Окружающая среда и лесное хозяйство / В. Г. Атрохин, Н. Л. Барков – Пушкино: Гослесхоз, 1999. – 95 с.
45. Верес В. С. Хмельницький лесной комплекс / В. С. Верес – Запрожје:Наука, 2002. – 110 с.
46. Генсірук І. Р. Історія лісництва в Україні / І. Р. Генсірук – Львів: Світ, 1990. – 330 с.